

Maliye Bilimi Açısından Kanaatkâr Ekonomi

Berkan Karagöz¹

Özet

Kanaatkâr ekonomi, kaynakların etkin, verimli ve tasarruflu bir şekilde kullanılmasını hedefleyen bir ekonomik anlayıştır. Bu yaklaşım, israfi önlemeye, üretim ve tüketimi denetlemeye yönelik bir düşünce tarzını ifade eder. Kamu maliyesinde kanaatkârlık anlayışı, devletin mali kaynaklarını daha etkin-verimli ve dikkatli bir şekilde kullanmaya yönelik bir yaklaşımı ifade eder. Bu anlayış, devletin harcamalarında aşırıya kaçmaması, israfi engellemesi ve mevcut kaynaklarla en iyi sonucu elde etmesi amacını taşır. Kanaatkârlık, genellikle bireysel bir tutum olarak tanımlansa da, kamu maliyesinde bu kavram devletin bütçe yönetimi, harcama politikaları ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı açısından büyük önem taşır. Kamu gelirleri etkin kullanılmalı, kamu harcamalarında tasarruf politikaları üretilmeli, verimli kamu harcaması politikası geliştirilmeli, kriz dönemlerinde tasarruf tedbirleri tanımlanmalıdır. Kamu borçlarının sürdürülebilirliğinde tasarruf davranışlarının etkisinin dikkate alınması gerekir. Bütçe disiplini ve denge kurulmasında, kamu bütçesinin etkin, düzenli şeffaf yönetilmesinde kanaatkâr ekonomik düzeni sağlayabilecek kurumlar benimsenmelidir. Bunlar; performans esaslı bütçeleme, bütçe uygulamalarında ölçülebilirlik, hesap verebilirlik mali saydamlık, içsel büyüme, tabandan tavana bütçe uygulaması, orta vadeli harcama sistemi, ekonomik plana dayalı hareket etmedir. Bütçe yönetimi sürdürülebilir kalkınmayı desteklemelidir. Kanaatkâr ekonomik düzende her bireyin ekonomik çıkarlarını gözetmek ve eşitlikçi bir şekilde kaynakları dağıtmak amaçlanır. Kanaatkâr ekonomi yaklaşımında, devletin sosyal harcamaları ve refah politikalarının verimli kullanılması da önemlidir. Kanaatkârlık, devletin harcama önceliklerini doğru belirlemesine ve kamu hizmetlerinin kalitesini artırmasına yardımcı olabilir. Kanaatkâr ekonomi ve mali yerleşme arasındaki ilişki, birçok ortak noktaya dayanır. Her iki kavram da sürdürülebilir bir yaşam tarzını teşvik eder, ancak farklı düzeylerde ve farklı açılardan bu hedeflere ulaşmayı amaçlar. Kanaatkâr ekonomi daha çok bireysel

1 Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, berkan.karagoz@bozok.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7622-5113

sorumluluğa, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına ve aşırı tüketime karşı bir duruş sergilenmesine odaklanırken, mali yerelleşme, bu hedeflere yerel düzeyde, toplumsal ve ekonomik bağlamda ulaşmayı amaçlar. Mali yerelleşme, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını beraberinde getirir. Bu nedenle kanaatkâr ekonomi, mali yerelleşmede anlam bulur.

1. Giriş

Kanaatkâr ekonomik anlayış, Doğu toplumlarının tarihi genlerinde taşıdıkları bir geleneksel mirastır. Günümüzde tüketim toplumu öne çıkmış olsa da, Doğu toplumlarının tarihi genetiğinde kanaatkârlık vardır. Kanaatkâr ekonomi, kaynakların kıt olduğu, bireylerin ve toplumların istek ve ihtiyaçlarının sınırsız olduğu bir dünyada, kaynakların etkin, verimli ve tasarruflu bir şekilde kullanılmasını hedefleyen bir ekonomik anlayıştır. Bu yaklaşım, israfı önlemeye, üretim ve tüketimi denetlemeye yönelik bir düşünce tarzını ifade eder. Kanaatkâr ekonomi, sadece ekonomik verimlilik sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal dengeyi korumaya ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamaya da odaklanır. Kanaatkâr ekonomi, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları ve malzemeleri mümkün olan en verimli şekilde kullanmayı amaçlar. Bu anlayış, genellikle tüketimin, israfın ve fazla üretimin sınırlanması gerektiği fikrine dayanır. Ayrıca, kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, çevreye duyarlı üretim yöntemlerinin benimsenmesi gerektiğini savunur. Çalışmada kanaatkâr ekonomi Maliye Bilimi açısından değerlendirilmekte ve politika önerileri üzerinde durulmaktadır.

2. Kanaatkâr Ekonomi Kavramı ve Temel İlkeleri

Kanaatkârlık, bireylerin sahip olduklarıyla yetinme ve fazlasını talep etmeme tutumudur (<https://sozluk.gov.tr/>). Bu, hem kişisel hem de toplumsal düzeyde, gereksiz harcamalardan kaçınmayı, aşırı tüketimden uzak durmayı ve mevcut kaynakları etkin bir şekilde kullanmayı ifade eder. Kanaatkâr bir birey veya toplum, fazla tüketimden kaçınarak, genellikle daha az harcama yapar ve mevcut gelirle daha verimli bir şekilde yaşar (UTESAV, 2024: 33). Kanaatkâr ekonomi, kaynakların etkin, verimli ve tasarruflu bir şekilde kullanılmasını hedefleyen bir ekonomik anlayıştır. Bu yaklaşım, israfı önlemeye, üretim ve tüketimi denetlemeye yönelik bir düşünce tarzını ifade eder. Kanaatkâr ekonomi, sadece ekonomik yapıyı etkilemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir dönüşümü de beraberinde getirir. Bu ekonomi anlayışı, bireylerin tüketim alışkanlıklarını, değerlerini ve sosyal ilişkilerini yeniden şekillendirir. İnsanlar daha az tükettiklerinde, daha çok paylaşmaya, yardımlaşmaya ve toplumlarına katkıda bulunmaya

başlarlar. Bu, toplumsal çeşitliği artıran bir etkidir. Kanaatkâr ekonominin bir diğer önemli etkisi, çevreye duyarlılığın artmasıdır (UTESAV, 2024: 144). Bu ekonomi modelinde, çevre kirliliği ve doğal kaynakların tükenmesi gibi sorunlar ciddi şekilde ele alınır. İnsanlar, yaşam tarzlarını bu bilinçle şekillendirirler. Kanaatkâr ekonomi, ayrıca bireylerin mutluluğa ve tatmin duygusuna daha farklı bir bakış açısıyla yaklaşmalarını sağlar. Lüks ve aşırı tüketim yerine, sade yaşam ve gönül huzuru gibi değerler öne çıkar. İnsanlar, sahip oldukları şeylerle yetinmeyi ve ihtiyaç duydukları şeyleri paylaşmayı öğrenirler. Kanaatkâr ekonominin geleceği, giderek daha önemli hale gelen çevresel ve sosyal faktörlere bağlıdır. İnsanların bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmesi, çevreye duyarlı bir yaşam sürmeleri ve doğal kaynakların tükenmesini engellemeye yönelik adımlar atması gerekmektedir. Globalleşen dünyada, kaynakların tükenmesi ve çevre sorunları tüm insanlık için ortak bir tehdit haline gelmiştir. Kanaatkâr ekonomi, bu tehditlere karşı bir çözüm önerisi sunar. Hem bireyler hem de toplumlar için uzun vadeli faydalar sağlamak adına, bu ekonomi anlayışının yaygınlaştırılması önemlidir. Kanaatkâr ekonomi, sadece bireysel tasarruf ve verimlilikle sınırlı kalmaz; aynı zamanda, tüm dünyada daha adil, sürdürülebilir ve çevre dostu bir yaşam biçimi oluşturulmasına katkı sağlar.

Kanaatkâr ekonomi, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda işletmeleri de etkiler. İşletmeler, sadece kâr elde etme amacı gütmekle kalmaz, aynı zamanda çevreye duyarlı ve toplum yararına iş yapmayı da öncelikli kılarlar. Bu, sürdürülebilir iş modelleri ve sosyal sorumluluk projelerinin geliştirilmesini içerir. Kanaatkâr ekonomi çerçevesinde, işletmeler kaynaklarını verimli kullanmaya, israfı önlemeye ve çevreyi korumaya yönelik adımlar atmalıdır. Bunun yanı sıra, çalışanlarının yaşam standartlarını iyileştirmek, onlara adil bir ücret ödemek ve yerel topluluklarla güçlü ilişkiler kurmak da bu ekonomi anlayışının bir parçasıdır. Örnek olarak, çevre dostu üretim teknikleri kullanan, enerji verimliliği sağlayan ve sıfır atık hedefleyen işletmeler kanaatkâr ekonominin ilkelerini benimsemiş olurlar (UTESAV, 2024: 154). Ayrıca, üretim sürecinde kullanılan malzemelerin geri dönüştürülebilir olmasına ve tedarik zincirlerinin çevresel etkilerini azaltmaya da önem verilir.

Kanaatkâr ekonominin temelinde minimalizm vardır. Minimalizm, gereksiz eşyadan ve karmaşadan arınarak daha sade ve anlamlı bir yaşam sürmeyi amaçlayan bir felsefedir. Bu yaklaşım, sadece fiziksel eşyalarla sınırlı kalmaz; zaman yönetimi, ilişkiler ve dijital yaşam gibi birçok alanda da sadeleşmeyi içerir. Minimalizmin temelinde, sahip olduğumuz eşyaların ve zamanın değerini bilmek yatar. Minimalist bir yaşam tarzı benimsemek, sadece eşyaları azaltmakla kalmaz; aynı zamanda daha az tüketerek çevreye

duyarlı bir yaklaşım sergilemeyi de içerir. Bu, israfı önleyerek kaynakların daha verimli kullanılmasına katkı sağlar (Kükreci, 2021: 328).

Minimal yaşam, gereksiz eşyaları ve zihinsel yükleri azaltarak, yaşamın temel ve anlamlı yönlerine odaklanmayı amaçlayan bir yaşam tarzıdır. Bu yaklaşım, sadeleşmeyi, basitliği ve fonksiyonelliği ön plana çıkarır. Minimalist yaşam, sadece fiziksel eşyaların azaltılmasıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda zihinsel ve duygusal yüklerin de hafifletilmesini hedefler.

Eski Türk topluluklarında ve özellikle Orta Asya'daki Türk medeniyetlerinde de kanaatkâr ekonomik yaklaşım söz konusuydu. Göçebe yaşam tarzı, yerleşik tarım toplumlarından farklı olarak, daha tasarruflu, verimli ve denetimli bir kaynak kullanımı gerektiriyordu. Bu bağlamda, eski Türk toplumlarının ekonomileri ve kültürleri, kanaatkâr bir ekonomi anlayışı ile şekillenmişti (İlgen, 2005: 833). Eski Türk toplumlarının ekonomik anlayışında, tasarruf ve kanaat temel bir değer olarak karşımıza çıkar. Göçebe yaşam tarzı, insanların kaynakları israf etmeden, sürekli olarak yer değiştiren bir hayat sürmelerine olanak tanır. Böyle bir yaşam tarzında, tarıma dayalı sabit üretim sistemlerinden farklı olarak, taşınabilir, dayanıklı ve az yer kaplayan mallar tercih edilirdi. Bu, kanaatkâr bir ekonomi anlayışının hem kültürel hem de pratik bir sonucuydu. Türklerin göçebe yaşam tarzı, aslında onların ekonomik anlayışını şekillendiren en önemli faktördü. Göçebe yaşam, sürekli hareket halinde olmalarına ve belirli bir yere bağlı kalmamalarına rağmen, çok sayıda kaynağı verimli bir şekilde kullanmayı gerektiriyordu. Tarım yapmayan, ama hayvancılıkla geçinen eski Türkler, hayvanlarını bakarak ve onları koruyarak toplumlarının gereksinimlerini karşılardı. Göçebe yaşamın bir sonucu olarak, Türkler, sürekli bir tüketim yerine, elindeki en iyi şekilde kullanma ve azla yetinme anlayışını geliştirmiştir (Koca, 2002: 23). Karahanlılar döneminde yazılan Kutadgu Bilig, Türkler'in kanaatkâr olmasını ister (Günay, 2002: 1494).

Kanaatkâr ekonominin temel ilkeleri aşağıda sıralanmıştır.

a) Tasarruf: Kanaatkâr ekonominin en önemli özelliği tasarruf yapmaktır. Tasarruflar, özel tasarruf ve kamu tasarrufu olmak üzere ikiye ayrılır. Özel tasarruflar hanehalkı ve şirket tasarruflarından oluşur. Tasarruf, harcanabilir gelirden tüketim harcamalarının ve vergi harcamalarının düşülmesi ile ortaya çıkar. Özel tasarrufların artabilmesi için gelirin artması, vergi oranlarının düşmesi veya tüketim harcamalarının azalması gerekir. Friedman'ın Sürekli Gelir Hipotezi'ne (1957) göre, tasarruflar sürekli gelirden kaynaklanır. Geçici gelirler tasarrufun belirleyicisi değildir. Brumberg ve Modigliani'nin Yaşam Döngüsü Hipotezi (1954) ise insanlar geçmiş ve gelecek gelirlerine bakarak tasarrufta bulunurlar. Leland'ın (1968) İhtiyat Güdüsü ile Tasarruf

Hipotezi'ne göre, gelecekteki gelirin belirsizliğı tasarruf eğilimini artırır. Feldstein (1974) Transfer Tasarruf Hipotezine göre sosyal güvenlik sistemi ve bireysel servet miktarı tasarruf eğilimini etkiler. Hall (1978) Rassal Yürüyüş Hipotezine göre tasarruf rassal bir olgudur. Ekonometrik çalışmalar, ekonomik büyümenin, sosyal güvenlik sisteminin, emeklilik sigortalarının, miras bırakma güdüsüne sahip olmanın, gelir düzeyinin, demografik değişikliklerin ve finansal etkenlerin, enflasyonun, reel getiriye ilişkin değişikliklerin özel tasarrufun belirleyicileri olduğunu ortaya çıkarmıştır (Kotlikoff ve Summers, 1981; Laibson, 1997; Wan, 2011). Bir ülkede cari açığın en önemli nedeni tasarruf açığıdır (Susam ve Bakkal, 2008). Genel literatür dışında kanaatkâr eğilimler, tasarrufları arttırması beklenir.

b) Etkin ve Verimli Kaynak Kullanımı: Bu ekonomi modelinde, her bir kaynağın en verimli şekilde kullanılması gerektiğı vurgulanır. Ağaçlar, su, enerji ve diğer doğal kaynaklar, sürekli olarak tüketilmemeli ve tükenmemelidir. **Etkinlik**, belirli bir hedefin veya sonucun ne kadar doğru şekilde gerçekleştirildiğine odaklanır. **Verimlilik**, belirli bir hedefe ulaşırken kullanılan kaynakların (zaman, enerji, iş gücü, sermaye vb.) miktarını en aza indirmekle ilgilidir. Etkinliğe ulaşmak için verimlilik şarttır. Kamu kesiminde de etkin ve verimli kaynak kullanılmalıdır (UTESAV, 2024: 77).

c) İsrafın Azaltılması: Fazla tüketim ve israf, kanaatkâr ekonomide olumsuz bir durum olarak kabul edilir (UTESAV, 2024: 33). İnsanlar, her türlü mal ve hizmeti daha az miktarda, ancak uzun süre dayanacak şekilde kullanmalıdır.

d) Sürdürülebilirlik: Kanaatkâr ekonomi, çevresel sürdürülebilirliği teşvik eder (UTESAV, 2024: 144). Ekonominin uzun vadede sağlıklı olabilmesi için doğal kaynakların tüketimi, ekosistemlerin korunması ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği kritik bir öneme sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma, kanaatkâr ekonominin temel felsefelerinden biridir. Bu anlayış, doğanın tahrip edilmeden insanların ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasını savunur. Aynı zamanda, çevresel faktörlerin ekonomik faaliyetlere etkilerini göz önünde bulundurarak, doğal kaynakların korunmasına yönelik politikalar geliştirir. Kanaatkâr ekonomi, yalnızca kısa vadeli kazançları değil, uzun vadeli çevresel ve toplumsal yararları göz önünde bulundurur. Ekonomik büyüme ve kalkınma, çevreye zarar vermeden ve kaynakları tükenmeden gerçekleşmelidir. Bu, doğal kaynakların yenilenebilir olması gerektiğı anlamına gelir. Ayrıca, sürdürülebilir üretim yöntemlerinin geliştirilmesi, enerji verimliliğı ve geri dönüşüm gibi uygulamaların yaygınlaştırılması kanaatkâr ekonominin önemli unsurlarıdır.

e) Paylaşım ve Toplumsal Yardımlaşma: İnsanlar, kaynakları sadece kendileri için değil, toplumun tamamı için de kullanmalıdır. Paylaşım, toplumsal dayanışma ve yardımlaşma bu ekonomik anlayışın önemli bir parçasıdır. İnsanlar, ihtiyaç fazlası olan kaynakları başkalarıyla paylaşmayı ve kolektif faydayı sağlamayı amaçlarlar.

f) Uzun Vadeli Planlama: Kısa vadeli tüketim yerine, geleceğe yönelik tasarrufları ve yatırımları teşvik etmek amaçlanır. Kanaatkâr yönetim anlayışı, sadece kısa vadeli faydaları değil, aynı zamanda uzun vadeli stratejik hedefleri de gözetir. Bu, devletin kaynaklarını kısa vadeli istekler yerine, uzun vadede halkın refahını artıracak projelere yönlendirmesini sağlar. Uzun vadeli planlama, sürdürülebilir kalkınma, altyapı projeleri ve eğitim gibi alanlarda yatırımlar yapmayı içerir. Kanaatkâr bir yönetim anlayışı, devletin kaynaklarını yalnızca bugünkü ihtiyaçları karşılamak için değil, aynı zamanda gelecekteki nesiller için de verimli bir şekilde kullanmasını sağlar.

g) Toplumsal Refahın Artırılması: Her bireyin ekonomik çıkarlarını gözetmek ve eşitlikçi bir şekilde kaynakları dağıtmak amaçlanır.

h) Aşırı Tüketime Reddedilmesi: Kanaatkâr ekonomi, aşırı tüketimi reddeder (UTESAV, 2024: 33). İnsanların sadece temel ihtiyaçlarını karşılamak için tükettikleri, fazla harcamaların ve lüks tüketimin minimize edildiği bir ekonomi anlayışıdır. Bu anlayış, bireylerin gereksiz harcamalardan kaçınmalarını, tasarruf yapmalarını ve kaynakları daha verimli kullanmalarını teşvik eder. Modern tüketim kültürünün getirdiği aşırı harcama ve kaynak israfı, kanaatkâr ekonomi anlayışına ters düşer. Bu ekonomi modelinde, insanlar sadece ihtiyaç duydukları ürünleri alır, moda ve uygun tüketim alışkanlıklarından kaçınır ve uzun ömürlü, dayanıklı ürünlere yönelirler. Ayrıca, ikinci el eşya kullanımı ve tamir etme gibi alışkanlıklar da bu modelin bir parçasıdır. Tüketim, doğrudan çevreyi etkileyen bir faktör olduğundan, kanaatkâr ekonomi çevre bilinciyle şekillenir. Geri dönüşüm, doğal kaynakları koruma ve enerji tasarrufu bu anlayışın öne çıkan özelliklerindendir.

3. Kanaatkâr Ekonomi ve Maliye Bilimi Arasındaki Temel İlişki

Kanaatkâr ekonomi ve maliye bilimi, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla birbirini tamamlayan iki disiplindir. Bu iki alanın etkileşimi, devletin ekonomik yönetiminde önemli bir rol oynar. Kanaatkâr ekonomi, devletin mali politikalarını yönlendirirken, maliye bilimi de bu politikaların uygulanabilirliğini sağlar.

Kamu maliyesinde kanaatkârlık anlayışı, devletin mali kaynaklarını daha etkin-verimli ve dikkatli bir şekilde kullanmaya yönelik bir yaklaşımı ifade eder (UTESAV, 2024: 78). Bu anlayış, devletin harcamalarında

aşırıya kaçmaması, israfı engellemesi ve mevcut kaynaklarla en iyi sonucu elde etmesi amacını taşır. Kanaatkârlık, genellikle bireysel bir tutum olarak tanımlansa da, kamu maliyesinde bu kavram devletin bütçe yönetimi, harcama politikaları ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı açısından büyük önem taşır. Kamu maliyesinde kanaatkârlık, hem devletin mali durumunu dengeleme hem de kaynakları en verimli şekilde kullanma çabalarını içerir. Ekonomik kaynakların sınırlı olduğu bir dünyada, devletlerin de daha temkinli harcama yapması ve fazla harcamalardan kaçınması gerekir.

Kamu maliyesinde kanaatkârlık anlayışı, devletin kaynaklarını daha dikkatli, verimli ve etkin bir şekilde kullanmasını sağlamak amacı güder. Bu yaklaşım, sadece devletin mali yönetimini denetlemekle kalmaz, aynı zamanda kamu hizmetlerinin kalitesini artırma, sosyal refahı sağlama ve ekonomik istikrarı sürdürme hedefine de hizmet eder. Kanaatkârlık, kamu harcamalarının şeffaf ve sorumlu bir şekilde yapılmasını, tasarruf sağlayarak geleceğe yönelik sağlam temeller oluşturulmasını teşvik eder. Ancak, aşırı kanaatkârlık da kamu hizmetlerinde eksikliklere yol açabileceğinden, bu anlayışın dengeli bir şekilde uygulanması gereklidir.

3.1. Kaynakların Etkin Kullanımı

Kamu maliyesinde kanaatkârlık, sınırlı kaynakların en verimli şekilde kullanılması gerekliliğini vurgular (UTESAV, 2024: 78). Devletin sahip olduğu vergi gelirleri, borçlanma ve diğer kaynaklar sınırlıdır. Bu nedenle, bu kaynaklar yalnızca gerçekten gerekli olan harcamalar için kullanılmalıdır. Aksi takdirde, fazla harcamalar kamu borçlarını artırabilir ve devletin mali yapısını zayıflatır. Kanaatkârlık, devletin öncelikli harcama alanlarını belirlemesini ve sadece gerçekten gerekli olan kamu hizmetlerine yönelik harcamaları teşvik eder. Örneğin, gereksiz lüks harcamalardan kaçınılması, kamu hizmetlerinde aşırı yönetsel harcamaların azaltılması ve daha verimli projelerin hayata geçirilmesi bu anlayışa dayanır.

Etkinlik, bir üretim veya bölüşüm sürecinde maliyetlerin minimum, kazanç veya faydaların da olabilecek en yüksek düzeyde tutulmasına denir. Bir başka tanımla, kaynakların üretime en çok katkısı yapabilecekleri şekilde kullanılması, israfın olmaması, atıl kaynak kalmaması durumudur (<https://www.sosyalbilimlervakfi.org/tr/sozluk/tahsis-etkinligi/>). İktisadi etkinlik, kaynakların en etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını, yani üretim faktörlerinin (emek, sermaye, doğal kaynaklar) ve diğer ekonomik kaynakların en iyi şekilde değerlendirildiği bir durumu ifade eder. İktisadi etkinlik, genellikle “verimlilik” ile özdeşleştirilir ve maksimum çıktı (yani daha fazla ürün veya hizmet) sağlarken, aynı zamanda minimum kaynak kullanımı hedeflenir. Aynı zamanda kaynaklar doğru yerde kullanılmalıdır.

Kamu ekonomisinde etkinlik, refah ekonomisinden ödünç alınan kavramlarla açıklanabilir. Refah ekonomisinde Pareto etkinlik çerçevesinden kaynak dağılımında etkinlik tanımlanır (Karagöz, 2023). En genel tanımıyla Pareto etkinlik, kaynakları yeniden dağıtarak, hiç kimsenin refahını azaltmadan bir kimsenin refahını artırmanın mümkün olmadığı durumdur. Burada kaynak dağılımında (tahsisinde) etkinlik sağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle, bir ekonomide kaynak ve üretim faktörlerinin yeniden tahsisi yoluyla refah düzeyinin artırılmasının mümkün olmadığı, kaynakların efektif talebi karşılayacak biçimde tahsis edilmesiyle ortaya çıkan etkinliktir. Pareto etkinlik, tüketimde, üretimde ve bölüşümde etkinlik koşullarına dayanmaktadır (Karagöz, 2023).

Tüketimde etkinlik, üretilmiş olan mallar tüketiciler arasında o şekilde dağılmıştır ki, malları kişiler arasında yeniden dağıtarak en az bir kişiyi daha iyi duruma getirme imkânı yoktur (Kirmanoğlu, 2007: 65). Malları yeniden dağıtarak tüketicilerin faydalarını arttırmak mümkün değildir. Üretilen mallar tüketicilerin satın almak istedikleri ve satın alabilecekleri mallardır. Buna dağılımda etkinlik denir. Üretim faktörlerinin mal ve hizmet üretimine tahsisinde tüketicilerin tercihlerine uyulur. Kaynakların toplumun en çok arzu ettiği mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılması, diğer bir deyişle isteme uygun malların üretildiği durum söz konusudur.

Üretimde etkinlik, üretim faktörlerinin çeşitli sektörler arasında o şekilde dağılmış olduğunu gösterir ki, herhangi bir üretim faktörünü bir sektörden başka bir sektöre kaydırarak daha fazla ürün elde etme imkânı yoktur (Kirmanoğlu, 2007). Faktörleri yeniden dağıtarak üretimi arttırmak mümkün değildir. Burada faktör piyasasında, bir faktörün, farklı kullanımlarda ortaya çıkacak olan ürünün değerini eşitleyecek biçimde kullanılması gerçekleşmiştir. Üretimde etkinlik sağlanmışsa, üretilen bütün mallar en ucuz maliyetle üretilmiştir.

Etkin ürün karması (bölüşümde etkinlik) üretilen malların tüketicilerin istedikleri mal miktarları ile örtüşmesidir. Üretilen malların tüketicilerin arzu ettikleriyle örtüşmesi gerekir. Üretilen malların miktarları tüketicilerin arzu ettikleri bileşimi vermektedir. Diğer bir ifadeyle, piyasa fiyatı ve harcanabilir gelir veriyken, tüketicilerin harcama (mal) bileşimlerini değiştirmeyi arzu etmedikleri biçimde üretimin dağılımı söz konusudur. (bölüşümde etkinlik) Bir ekonomide üretilen mallar, üretime katılan üretim faktörleri arasında en adil şekilde (tüketicilerin arzu ettikleri mal bileşimi şeklinde) dağıtılıyorsa ekonomi bölüşümde etkindir. Bölüşümde etkinlikte, üretilen malların en fazla fayda sağlayacak kişiler tarafından tüketilmesi durumu vardır.

Sonuç olarak, tam rekabet Pareto etkinliği garanti eder. Buna refah iktisadının birinci temel teoremi denir. Ancak kamu ekonomisinde piyasa aksaklıklarının varlığı ve kamu sektörünün yapısı, kamu sektöründe Pareto etkin sonuçlar vermez. Ancak Pareto etkinliğe yakın sonuçlara ulaşabilmek için kamu politikaları geliştirilebilir.

İktisadi etkinlik, etkinliğin maliyete göre belirlenmesidir. Buna göre en iktisadi etkin üretim yöntemi, alternatif üretim yöntemlerinden en düşük maliyetle gerçekleştirilebilen yöntemdir. Teknik etkinlik, etkinliğin üretim faktörlerinin miktarına göre elde edilmesidir. Buna göre teknik olarak etkin üretim yöntemi aynı üretimi daha az faktör kullanarak üretmenin mümkün olmadığı üretim yöntemidir.

Etkinlik değerlendirme araçları genel olarak fayda-maliyet analizi ve maliyet-etkinlik analizi yöntemleridir.

Fayda-Maliyet Analizi: Kamu faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde belirlenen amaçlara ulaşmada alternatif projelerin birbiri ile kıyaslanmasına olanak sağlayan bir değerlendirme tekniğidir. Fayda-maliyet analizinde her faaliyete ilişkin fayda ve maliyetler rakamsal olarak ortaya konmakta ve buna göre sıralama yapılmaktadır. Özel sektörde marjinal fayda ile marjinal maliyetin eşitlendiği noktada üretim yapılmakta ve kar maksimize edilmektedir. Ama kamu sektöründe aynı şeyin geçerliliği yoktur. Bu nedenle kamusal faaliyetten kaynaklanan maliyet ve sağlanacak fayda tespit edilmekte ve en rasyonel tercih seçilmeye çalışılmaktadır (Bülbül, Ejder ve Şahan, 2005: 82).

Maliyet-Etkinlik Analizi: Tüm kamu hizmetlerinin parasal olarak ifade edilebilmesi ya da faydalarının birim olarak belirtilebilmesi mümkün değildir. Böyle bir durumda maliyet-etkinlik analizinde kamu hizmetinin maliyeti para ile ölçülür. Aynı amaca yönelik farklı faaliyetlerin, aynı maliyet ile elde ettikleri sonuçlar arasında kıyas yapılır. (Bülbül, Ejder ve Şahan, 2005: 83).

3.2. Kamu Gelirlerinin Etkin Toplanması

Kanaatkâr ekonomi, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını savunur. Etkinlik, kamu gelirlerinin toplanmasında da geçerlidir. Maliye bilimi, devletin gelirlerini toplarken, vergi sisteminin etkinliğini artırmak için çeşitli stratejiler geliştirir. Kanaatkâr ekonomi anlayışına göre, vergi yükü adil bir şekilde dağıtılmalı ve kamu gelirleri, toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılmalıdır. Bu bağlamda, vergi sisteminin verimliliği, kanaatkâr ekonominin bir hedefidir. Vergi gelirlerinin toplanması, yalnızca devletin harcamaları için değil, aynı zamanda toplumsal refahın sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için de büyük önem

taşıır. Kanaatkâr ekonomi anlayışına göre, devletin vergi gelirlerini gereksiz harcamalarla israf etmemesi gerekir.

3.3. Kamu Harcamalarında Tasarruf Politikaları

Kanaatkâr ekonomi, tasarruf yapmayı ve israfı önlemeyi teşvik eder. Bu anlayış, devletin kamu harcamalarını yönetirken de önemlidir. Maliye bilimi, devletin bütçesini oluştururken, harcamaların etkin ve verimli bir şekilde yapılmasını sağlar. Kamu harcamaları, kanaatkâr ekonomi ilkelerine uygun bir şekilde yönlendirilmelidir. Örneğin, devletin sosyal hizmetler, eğitim, sağlık ve altyapı gibi temel hizmetler için yaptığı harcamalar, kanaatkâr ekonomi perspektifinden, toplumsal refahı artırmaya yönelik olmalıdır. Bu harcamaların etkin ve verimli bir şekilde yapılması, hem devletin maliye politikalarını hem de ekonominin genel sağlığını doğrudan etkiler.

Kanaatkâr ekonomi, israfı önlemeyi ve kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını amaçlar. Bu, devletin kamu harcamalarını yönetirken izlediği politikaları doğrudan etkiler. **Uzun vadeli kamu planlaması yapılarak**, Kısa vadeli tüketim yerine, geleceğe yönelik tasarrufları ve yatırımları teşvik etmek amaçlanır.

Hükümetlerin belirlenen makroekonomik hedeflere ulaşmak için topladığı gelirleri ve yaptığı harcamaları oluşturan kararlar maliye politikası olarak tanımlanabilir. Maliye politikası bir ekonomide kamu tasarruf oranını belirleyerek ekonominin uzun dönemde üretim seviyesi üzerinde etkili olmaktadır.

Kamu tasarrufları kamu harcanabilir geliri ile kamu giderleri arasındaki farktır. Vergi gelirleri düşerse, kamu tasarrufu azalır. Kamu harcamaları artarsa kamu tasarrufu düşer. Kamu harcamaları üretken olmayan alanlar için yapılırsa, kamu tasarrufları kısa ve uzun dönemde azalır. Artan emeklilik harcamaları, kamu tasarruflarını azaltır.

Kanaatkârlık, tasarrufu ve israfı engellemeyi teşvik eder. Kamu harcamaları, sınırlı kaynaklar ile gerçekleştirildiği için, devletin kanaatkâr bir tutum sergilemesi, kamu kaynaklarının etkin kullanımını sağlar. Kanaatkâr bir yaklaşım, aşırı harcamaları engelleyerek, kamu bütçesindeki fazla harcamaların önüne geçer. Bu durumda, devletin kaynakları daha verimli bir şekilde kullanılır ve kamu hizmetleri, sağlanan tasarrufla daha etkin bir şekilde sunulabilir. Örneğin, gereksiz bürokratik harcamaların kısıtlanması, aşırı sosyal yardım ödemelerinin azaltılması veya devletin aşırı lüks projelerden kaçınması, daha etkili ve verimli harcamaların yapılmasını sağlar.

Kanaatkâr ekonomi ile kamu harcamaları arasındaki ilişki, genellikle kamu harcamalarının tasarruflar ve yatırımlar üzerindeki etkisi üzerinden şekillenir. Kanaatkâr ekonomi anlayışına sahip bireyler, devletin kaynaklarını verimli kullanmasının önemine vurgu yapar. Kamu harcamalarının doğru şekilde yönlendirilmesi, hem tasarrufları teşvik eder hem de ekonomik büyümeyi destekler. Kamu harcamaları, devletin ekonomik yapısının en önemli parçalarından biridir. Devletler, sağlık, eğitim, altyapı, savunma gibi alanlarda harcamalar yaparak toplumun refahını artırmayı amaçlar. Ancak bu harcamaların nasıl finanse edileceği, devletin ekonomik politikaları ile doğrudan ilişkilidir (UTESAV, 2024: 79).

Bütçe disiplini sağlamak için kamu tasarrufu yapılır. Kanaatkâr ekonomi yaklaşımında, devletler tasarruf yaparak kamu harcamalarını yönetmeye çalışır. Yüksek kamu borçları ve aşırı harcamalar, uzun vadede ekonomik istikrarsızlıklara yol açabilir. Bu nedenle devletler, harcamaları etkin ve verimli bir şekilde yönetmeli ve bütçe açıklarını minimize etmelidir.

Kamu harcamalarının verimli kullanılması, tasarrufların artırılmasına yardımcı olur. Örneğin, gereksiz altyapı projeleri veya verimsiz sosyal yardımlar yerine, devletin harcama yapacağı alanlarda maksimum fayda sağlanması gerekmektedir.

Kanaatkâr ekonomi yaklaşımında, devletlerin tasarruf yaparak bütçelerine katkı sağlaması hedeflenir. Bu, devletin dış borçlarını azaltmasını ve daha sürdürülebilir bir mali yapıya kavuşmasını sağlar.

Kanaatkâr ekonominin temel ilkelerinden biri, verimliliğin artırılmasıdır. Devletin yaptığı harcamalar, bu verimliliği destekleyecek şekilde yönlendirilmelidir. Kamu harcamalarının eğitim, sağlık ve altyapı gibi üretken alanlara yönlendirilmesi, toplumun genel verimliliğini artırabilir. Bu, daha fazla tasarruf yapılmasını sağlayabilir çünkü insanlar daha iyi hizmetlerden yararlandıkça, üretkenlikleri artar ve daha fazla gelir elde ederler. Verimli kamu harcamalarının bir diğer etkisi, ekonomik istikrarı sağlamaktır. Örneğin, devletin altyapı yatırımlarına yaptığı harcamalar, özel sektörün büyümesini destekler ve genel olarak ekonomiye güven verir. Bu tür harcamalar, ekonominin daha verimli ve istikrarlı hale gelmesine yardımcı olur, bu da bireylerin tasarruf yapma motivasyonlarını artırır.

Kamu maliyesinde kanaatkârlık, sadece mevcut harcamaları kısıtlamakla sınırlı değildir. Aynı zamanda geleceğe yönelik tasarruf sağlama amacını da taşır. Bu, devletin borç yükünü azaltmaya, ekonomik krizlere karşı hazırlıklı olmaya ve sürdürülebilir bir büyüme sağlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Örneğin, devletin sosyal güvenlik harcamalarını yönetirken, gelecekteki

demografik değişikliklere karşı hazırlıklı olması gerekir. Ayrıca, ekonomik büyümeyi teşvik edecek alanlara yatırım yaparak, uzun vadeli faydalar sağlanabilir. Kanaatkârlık, bu tür stratejik tasarrufları da kapsar.

Kamuda tasarruf tedbirleri, devletin mali yönetimini daha verimli hale getirmeyi ve kamu kaynaklarını daha etkili bir şekilde kullanmayı amaçlayan önlemler bütünüdür. Bu tedbirler, genellikle ekonomik krizler, bütçe açıkları ya da kaynakların daha verimli kullanılmasının gerekliliği durumlarında devreye girer. Kamuda tasarruf tedbirleri, yalnızca kamu harcamalarının azaltılması değil, aynı zamanda kaynakların daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını da içerir. Kamuda tasarruf tedbirleri, yalnızca bütçe açıklarını azaltmakla kalmaz, aynı zamanda devletin kaynaklarını daha verimli kullanmasına, hizmetlerin daha etkili bir şekilde sunulmasına ve halkın devlet hizmetlerinden daha fazla fayda sağlamasına yardımcı olur. Bu tedbirlerin başarılı olabilmesi için kamu kurumlarının yönetim kapasitesinin artırılması, şeffaflık ilkesinin benimsenmesi ve denetim mekanizmalarının etkin bir şekilde çalışması gerekmektedir.

Kanaatkâr ekonomi ve kamu harcamaları arasındaki ilişki, ekonominin daha verimli hale gelmesi için çeşitli politika önerilerini gündeme getirebilir. Bu öneriler, devletin ekonomiye müdahalesinin doğru yönlendirilmesini sağlayabilir.

Eğitim ve Yatırım Önceliği: Kamu harcamalarının eğitim ve beceri geliştirme alanlarına yönlendirilmesi, iş gücünün verimliliğini artıracaktır. Bu tür yatırımlar, bireylerin gelirlerini artırarak tasarruf yapmalarını teşvik eder (UTESAV, 2024: 82).

Altyapı Yatırımları: Altyapı projeleri, ekonomik büyümeyi destekler ve özel sektörün daha verimli çalışmasına olanak sağlar. Bu tür projeler, aynı zamanda devletin borçlanma ihtiyacını azaltabilir ve verimli bir büyüme sağlayabilir.

Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardımların Yönlendirilmesi: Kamu harcamalarının sosyal yardımlar gibi alanlarda verimli bir şekilde kullanılması, toplumun zayıf kesimlerinin ekonomik güvenliğini artırabilir ve genel tasarruf oranlarını yükseltebilir.

Kamu Harcamalarının Denetimi ve Azaltılması: Kamu harcamaları, genellikle devletin en büyük gider kalemlerinden biridir. Bu harcamalar, eğitim, sağlık, güvenlik, ulaşım, sosyal hizmetler gibi pek çok sektörde geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu nedenle harcamaların dikkatli bir şekilde izlenmesi ve gereksiz yere yapılan harcamaların kesilmesi büyük önem taşır. Bütçe kısıtlamalarıyla, Her yıl kamu harcamalarına dair bir

tasarruf hedefi belirlenebilir. Bu hedefe göre harcamalar gözden geçirilir ve gereksiz harcama kalemleri tespit edilip kısıtlanır. Örneğin, kamu personeli için yapılan seyahat, yemek, konaklama gibi harcamalar minimize edilebilir. Bürokrasinin azaltılması yoluyla kamu kurumlarında, bürokratik işlemlerin azaltılması, hızlı ve etkili karar mekanizmalarının kurulması harcamaların daha verimli kullanılmasına yardımcı olabilir. Gereksiz iş gücü ve zaman kaybı önlenir.

Kamu Personel Yönetimi ve Verimlilik: Kamu sektöründe çalışan personel sayısı, devletin bütçesinin önemli bir kısmını oluşturur. Bu sebeple, personel yönetimi ve verimliliği, tasarruf tedbirlerinin önemli bir parçasıdır (UTESAV, 2024: 88). Personel verimliliğini artırmaya yönelik çeşitli eğitim programları ve performans değerlendirme sistemleri kurulabilir. Kamu çalışanlarının daha etkin bir şekilde çalışması, uzun vadede büyük tasarruflar sağlayabilir. Gereksiz kadroların belirlenip, bu kadroların ya iptal edilmesi ya da daha verimli bir şekilde çalışabilecek alanlarda kullanılmak üzere yeniden yapılandırılması gereklidir. Aynı zamanda, emeklilik yaşına gelen ve görevini yerine getiremeyen personelin yerini alacak yeni isimlerin daha etkin bir şekilde seçilmesi sağlanabilir. Kamu personeli için, performans takip ve değerlendirme sistemi kurgulanmalıdır (UTESAV, 2024: 96).

Teknolojik Altyapı ve Dijitalleşme: Teknolojinin gelişmesi, kamu sektöründe verimliliği artırmak ve maliyetleri azaltmak için birçok fırsat sunmaktadır. Kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi, hem zaman tasarrufu sağlar hem de kâğıt ve diğer fiziksel kaynakların kullanımını azaltarak maliyetlerin düşmesine yardımcı olabilir. Kamu ihalelerinin daha şeffaf ve hızlı bir şekilde yapılabilmesi için dijital platformlar kullanılabilir. Bu, ihale süreçlerini hızlandırır, olası suistimalleri engeller ve kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlar. Kamu hizmetlerinin dijital platformlarda sunulması, hem kamu çalışanlarının iş yükünü azaltır hem de halkın hizmetlere daha hızlı erişmesini sağlar. E-devlet gibi uygulamalar, kamu hizmetlerinin dijitalleşmesini sağlayarak verimliliği artırabilir.

Enerji Tasarrufu ve Çevre Dostu Uygulamalar: Kamuda enerji tüketimi önemli bir gider kalemidir. Enerji verimliliği sağlanarak tasarruf edilmesi, hem çevresel hem de ekonomik açıdan fayda sağlayacaktır. Kamu binalarının enerji verimliliğini artırmak amacıyla izolasyon, enerji tasarrufu sağlayan aydınlatma sistemleri ve yenilenebilir enerji kullanımı teşvik edilebilir. Bu, uzun vadede enerji maliyetlerinde ciddi bir düşüş sağlar. Kamu araçlarının daha verimli ve çevre dostu modellerle değiştirilmesi sağlanabilir. Elektrikli araçlar veya hibrit araçlar kullanılarak, yakıt masrafları ve karbon salınımı azaltılabilir.

Kamusal Alımlarda Tasarruf: Kamu alımları, devletin mal ve hizmet alım işlemleridir. Bu alımların daha verimli yapılması, kamu bütçesinde önemli ölçüde tasarruf sağlar. Kamu alımlarındaki tasarruf, maliyetlerin düşürülmesiyle doğrudan ilişkilidir. Kamu alımları, toplu alımlar yöntemiyle yapılabilir. Böylece alımların birleştirilmesi ve daha uygun fiyatlarla gerçekleştirilmesi sağlanır. Kamu alımlarında en uygun fiyatların ve en yüksek kaliteyi sağlayan tedarikçilerin seçilmesi gerekir. Bunun için daha fazla şeffaflık ve denetim sağlanarak gereksiz harcamalar engellenebilir (UTESAV, 2024: 99).

Bütçe İzleme ve Değerlendirme: Kamu bütçesinin harcamaları izlenmeli ve belirli aralıklarla denetlenmelidir. Bu denetimler, harcamaların yerinde ve zamanında yapılmasını sağlar (UTESAV, 2024: 96).

Şeffaflık ve Hesap verebilirlik: Kamu harcamaları konusunda şeffaflık sağlanarak halkın ve denetim organlarının harcamalar üzerinde denetim yapabilmesi mümkün hale gelir. Bu, aynı zamanda kamuoyunun devletin mali yönetimini denetlemesine olanak tanır.

3.4. Verimli Kamu Harcama Politikası

Kamu maliyesinde kanaatkârlık, yalnızca harcama miktarının azaltılması değil, aynı zamanda harcamaların verimli (en düşük maliyetle) bir şekilde yapılmasını da içerir. Devlet, mevcut kaynaklarla en iyi hizmeti vermek için harcamalarını optimize etmelidir. Bu, kamu hizmetlerinin etkinliği açısından da büyük önem taşır. Örneğin, eğitim, sağlık, güvenlik gibi önemli alanlarda harcamalar yapılırken, bu harcamaların gerçekten ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmesi gerekir. Devlet, kaynaklarını etkin kullanarak, verimli ve sürdürülebilir projeler geliştirebilir. Kanaatkârlık anlayışı, büyük altyapı projelerinde ve kamu yatırımlarında da etkili olabilir; gereksiz projelerden kaçınılmalı ve uzun vadeli fayda sağlayacak yatırımlar önceliklendirilmelidir.

3.5. Kriz Dönemlerinde Tasarruf Tedbirleri

Ekonomik krizler veya bütçe açıkları gibi durumlar, daha sıkı tasarruf tedbirleri gerektirir. Kriz anlarında, devlet harcamalarını kontrol altına almak için acil önlemler alınmalıdır. Ekonomik krizler, devletlerin ve bireylerin tasarruf alışkanlıklarını daha fazla önemsemelerine neden olabilir. Kriz dönemlerinde, devletler harcamaları kısmak ve tasarruflarını artırmak zorunda kalabilir. Bununla birlikte, yüksek tasarruf oranları, kriz sonrası toparlanma sürecini hızlandırabilir. Kriz dönemlerinde devletler, borçlanma oranlarını artırmak yerine kamu harcamalarını kısmayı tercih edebilirler. Bu, kısa vadede ekonomik daralmaya neden olabilir, ancak uzun vadede ekonominin

daha sürdürülebilir bir temele oturmasına yardımcı olur. Kriz zamanlarında bireyler, gelecekteki belirsizliklere karşı daha fazla tasarruf yapma eğiliminde olabilirler. Bu da, genel tasarruf oranlarını artırarak ekonomik istikrarın sağlanmasına katkı yapar. Ekonomik krizler, devletlerin mali yönetiminde daha dikkatli ve kanaatkâr bir yaklaşım benimsemesini gerektirir. Kriz zamanlarında devletin harcamaları, halkın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde optimize edilmeli, gereksiz harcamalardan kaçınılmalıdır. Kanaatkârlık, bu dönemde, devletin mali kaynaklarını daha verimli kullanarak ekonomik zorluklarla başa çıkmasına yardımcı olabilir. Kriz sırasında devlet, borçlanma ve dış yardım kaynaklarına daha fazla başvurabilir. Ancak, bu durumların sürekli hale gelmemesi için devletin kriz sonrası tasarruf yaparak ekonomisini dengelemesi gereklidir. Geçici vergiler ve ekstra gelir yaratma yöntemleriyle kamu geliri arttırılarak kamu tasarrufu yaratılabilir. Özelleştirme ve varlık satışı yoluyla da tasarruf yaratılabilir.

3.6. Kamu Borçlarının Sürdürülebilirliği ve Tasarruf Davranışları

Kanaatkâr ekonomi, kaynakların verimli kullanımına odaklanırken, kamu borçlanmasının da sürdürülebilir olmasını savunur. Kamu borçları, devletin mali politikalarının önemli bir parçasıdır, ancak borçlanma stratejileri verimli ve sürdürülebilir olmalıdır. Bu bağlamda, maliye bilimi, borçlanma süreçlerini etkin bir şekilde yönetmeye yönelik stratejiler geliştirmelidir.

Kamu borçlarının gereksiz harcamalarla arttırılması, yalnızca devletin mali sağlığını değil, aynı zamanda genel ekonomik dengeyi de olumsuz etkiler. Kanaatkâr ekonomi anlayışına göre, kamu borçlarının minimum seviyede tutulması ve kaynakların doğru bir şekilde kullanılması gerekir. Devlet minimum borçlanmalı ve borçlar sürdürülebilir olmalıdır.

Kanaatkâr ekonomi anlayışında, devletin borçlanma düzeyi de önemli bir faktördür. Kamu harcamaları genellikle vergi gelirleri ile finanse edilse de, bazı durumlarda devlet borçlanma yoluna gider. Kamu borçlarının fazla olması, gelecekteki nesiller için bir yük anlamına gelebilir ve bu durum, bireylerin gelecekte daha fazla tasarruf yapmalarına sebep olabilir. Çünkü insanlar, devletin borçlanmasından kaynaklanacak gelecekteki vergi artışları ve enflasyon gibi ekonomik zorluklardan korunmak isteyebilir. Bu bağlamda, kanaatkâr ekonomi anlayışına sahip kişiler, devletin harcamalarını dikkatli bir şekilde yapmasını ve borçlanmasını sınırlamasını beklerler. Kamu harcamalarının borçlanma yoluyla finanse edilmesi, kısa vadeli rahatlama sağlasa da, uzun vadede ekonomik dengesizliklere yol açabilir.

Kanaatkârlık, kısa vadeli lüks harcamaların yerine uzun vadede daha sürdürülebilir harcama politikalarının benimsenmesini sağlar. Bu, devletin

gelecekteki mali krizlere karşı daha sağlam bir mali yapıya sahip olmasını sağlar. Ayrıca, bu tür bir tutum, kaynakların sadece bugünkü ihtiyaçlar için değil, gelecek kuşaklar için de tasarruflu bir şekilde kullanılmasına olanak tanır. Bu, maliye bilimi açısından devletin gelecekteki mali yükümlülüklerini daha iyi yönetmesi anlamına gelir.

3.7. Bütçe Disiplini ve Denge

Kanaatkârlık, kamu bütçesinin disiplinli bir şekilde yönetilmesini gerektirir. Bu, bütçede fazla harcama yapmamayı ve gelir-gider dengesinin korunmasını ifade eder. Devletin borçlanması, genellikle ekonomik kriz veya olağanüstü durumlar dışında sınırlı tutulmalıdır. Aksi takdirde, aşırı borçlanma, ekonomiyi zora sokabilir ve gelecekteki nesillerin mali yükünü artırabilir. Kanaatkârlık anlayışı, özellikle bütçe fazlası sağlamaya yönelik politikalarla öne çıkar. Bu, devletin kaynaklarını daha dikkatli kullanarak, gelecekteki mali açıkları azaltma veya ortadan kaldırma amacını taşır. Bütçenin her kalemi titizlikle gözden geçirilir ve sadece en gerekli harcamalara öncelik verilir.

3.8. Kamu Bütçesinin Etkin, Düzenli ve Şeffaf Yönetimi

Kanaatkârlık, kamu maliyesinde şeffaflık ve hesap verebilirliği artırabilir. Devletin harcamaları, halkın gözetimine açık olmalıdır. Bu, yanlış harcamaların ve israfın önüne geçilmesine yardımcı olur. Aynı zamanda, kanaatkâr bir yönetim anlayışı, kamu harcamalarının denetlenmesi ve izlenmesi için gerekli mekanizmaların kurulmasını da teşvik eder. Halk, devletin kaynakları nasıl kullandığını bilmelidir. Şeffaf bir bütçe yönetimi ve denetim mekanizmaları, kamu kaynaklarının etkin kullanımını sağlar. Bu da kamuoyunun güvenini artırır ve devletin mali yönetiminin daha verimli olmasını sağlar.

Kanaatkârlık, kamu bütçesinin daha dikkatli yönetilmesine de yol açar. Kamu bütçesindeki harcamalar gereksiz yere arttığında, vergi yükü ve kamu borçlanması da artar. Kanaatkâr bir yaklaşım, bütçede tasarruf sağlamaya yönelik kararlar almayı ve bu sayede kamu borçlarının kontrol altında tutulmasını sağlar. Bu da Maliye biliminin etkinlik ilkesine hizmet eder. Örneğin, kamu kurumlarının ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen harcama sınırları, bütçenin verimli kullanılmasını sağlar. Kanaatkâr ekonomik düzende olması gereken bütçe uygulamaları şunlardır²:

2 Hepsi 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda bulunmaktadır. Kamu Tercihi Teorisi, 5018 sayılı yasanın temelinde vardır. Dünyada 1980lerde uygulama bulmuşken ülkemizde 2003 yılında uygulama bulmuştur. Mali federalizm teorisi ve ikinci nesil teorilerde de Kamu Tercihi Teorisinin etkisi bulunmaktadır. 5018 sayılı yasanın temelinde Kamu Tercihi teorisi vardır. Kamu tercihi teorisi kaynakların etkili kullanımı ve devletin ekonomide sınırlarının

- a. Performans Esaslı Bütçeleme
- b. Bütçe uygulamalarında ölçülebilirlik
- c. Hesap verebilirlik
- d. Saydamlık
- e. İçsel Büyüme
- f. Tabandan tavana bütçe uygulaması
- g. Orta Vadeli Harcama
- h. Ekonomik plana dayalı hareket etme (OVP)

3.8.1. Performans Esaslı Bütçeleme

Performans esaslı bütçeleme (PEB), kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla, bütçeleme sürecinde performans ölçütlerinin ve hedeflerinin belirlenmesi ve bu ölçütlere dayalı kaynak tahsisinin yapılmasıdır. Bu sistem, kamu idarelerinin faaliyetlerini daha şeffaf ve hesap verebilir hale getirerek, kamu hizmetlerinin kalitesini artırmayı hedefler (Bal, 2016). Performans Esaslı Bütçelemenin temel unsurları şunlardır:

a) Stratejik Planlama: Kamu idareleri, uzun vadeli misyon ve vizyonlarını belirleyerek, stratejik amaç ve hedefler oluştururlar. Bu planlar, kurumların gelecekteki yönelimlerini ve önceliklerini belirler.

b) Performans Programları: Stratejik planlara dayanarak, yıllık performans programları hazırlanır. Bu programlar, belirlenen hedeflere ulaşmak için yapılacak faaliyetleri ve bu faaliyetlerin performans göstergelerini içerir.

c) Faaliyet Raporları: Dönem sonunda, gerçekleştirilen faaliyetler ve elde edilen sonuçlar değerlendirilerek faaliyet raporları hazırlanır. Bu raporlar, kurumların performansını ölçmek ve hesap verebilirliği sağlamak için kullanılır.

azaltılmasını ister. Bunun için yasal bir çerçevenin çizilmesi gerekmektedir. 2003 yılından sonra 5018 sayılı yasaya geçilmesi, kaynakların etkin kullanılmasına ve devletin küçültülmesine aracılık etmektedir. Dünyada 1980 yılından itibaren kamu tercihi teorisi egemen olmuştur. Bizim ülkemizde de 2003 yılından itibaren maliye sisteminde 5018 sayılı yasaya geçilmesiyle dünyada genel olarak kabul edilen kamu tercihi teorisi egemen olmuştur. 5018 sayılı yasada yukarıda sayılan sekiz unsurda başarı yakalanabilir. Mali federalizm teorisinde ikincil nesil teoriler de 5018 sayılı yasadaki maliye sisteminin ortaya konmasını amaçlar.

Performans Esaslı Bütçelemenin avantajları şu şekilde sıralanabilir:

a) Hesap Verebilirlik: Kurumların faaliyetleri ve harcamaları, belirlenen hedefler ve performans göstergeleri doğrultusunda izlenir, böylece hesap verebilirlik artar.

b) Kaynakların Etkin Kullanımı: Performans ölçütlerine dayalı kaynak tahsisi, kamu kaynaklarının daha verimli ve etkili kullanılmasını sağlar.

c) Şeffaflık: Bütçeleme süreci ve sonuçları, kamuoyu ile paylaşılır, bu da şeffaflığı artırır.

d) Stratejik Yönetim: Performans esaslı bütçeleme, stratejik planlama ve yönetim süreçlerini destekler, kurumların uzun vadeli hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur.

3.8.2. Bütçe Uygulamalarında Ölçülebilirlik

Bütçe uygulamalarında ölçülebilirlik, belirlenen hedeflerin ve performans göstergelerinin somut ve sayısal verilerle ifade edilmesi anlamına gelir (Kirmanoğlu, 2007). Bu yaklaşım, kamu kurumlarının kaynaklarını etkin ve verimli kullanmalarını, faaliyetlerinin sonuçlarını izlemelerini ve hesap verebilirliklerini artırmalarını sağlar. Ölçülebilirliğin önemi şu şekilde sıralanabilir:

Hedeflerin Netliği: Ölçülebilir hedefler, kurumların neyi başarmayı amaçladığını açıkça tanımlar. Bu sayede, tüm paydaşlar ortak bir anlayışa sahip olur.

Performans İzleme: Somut verilerle ifade edilen göstergeler, faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğini izlemeyi kolaylaştırır. Bu da zamanında müdahale ve iyileştirme fırsatları sunar.

Hesap Verebilirlik: Ölçülebilir sonuçlar, kurumların kamuoyuna ve ilgili mercilere karşı hesap verebilirliğini artırır. Bu durum, güvenilirliği ve şeffaflığı destekler.

Ölçülebilirlik sağlamak için gerekenler şunlardır:

Açık ve Net Tanımlar: Performans hedefleri ve göstergeleri, herkes tarafından anlaşılabilir ve yorumlanabilir olmalıdır.

Veri Toplama Sistemleri: Doğru ve güvenilir veri toplama yöntemleri ve sistemleri kurulmalıdır.

Düzenli İzleme ve Değerlendirme: Belirli aralıklarla performans değerlendirmeleri yapılmalı ve sonuçlar analiz edilmelidir.

Geri Bildirim Mekanizmaları: Elde edilen sonuçlara göre iyileştirme ve düzeltme adımları atılmalıdır.

3.8.3. Hesap Verebilirlik

Bütçe uygulamalarında hesap verebilirlik, kamu kaynaklarının kullanımının şeffaf, etkin ve verimli bir şekilde izlenmesi ve yönetilmesi anlamına gelir. Bu süreç, kamu idarelerinin mali yönetiminde vatandaşlara ve ilgili mercilere karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlar (Küçükaycan, 2020: 37). Hesap verebilirliğin temel unsurları şunlardır:

a) **Şeffaflık:** Bütçe süreçleri ve mali bilgiler, kamuoyu ile açıkça paylaşılmalıdır. Bu, vatandaşların kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını anlamalarını ve denetlemelerini kolaylaştırır. Örneğin, Türkiye’de “Vatandaşın Bütçe Rehberi” gibi kaynaklar, bütçenin sade ve anlaşılır bir dille kamuoyuna sunulmasını sağlamaktadır.

b) **Denetim:** İç ve dış denetim mekanizmaları, bütçe uygulamalarının doğruluğunu ve uygunluğunu kontrol eder. Bu denetimler, mali yönetimin etkinliğini artırır ve olası usulsüzlükleri önler. Örneğin, Türk Sayıştay’ının performans denetimi rehberinde, kurumların performans hedeflerine ulaşma düzeylerinin değerlendirilmesi ve hesap verebilirliğin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

c) **Hesap Verme Sorumluluğu:** Kamu idareleri, bütçe kaynaklarını nasıl kullandıkları konusunda hesap vermekle yükümlüdür. Bu sorumluluk, kamu görevlilerinin eylemlerinin sonuçlarını üstlenmelerini ve gerektiğinde düzeltici önlemler almayı içerir.

3.8.4. Saydamlık

Bütçe uygulamalarında **saydamlık**, kamu mali yönetiminin temel ilkelerinden biridir ve kamu kaynaklarının kullanımının açık, anlaşılır ve erişilebilir olmasını ifade eder. Saydamlık, vatandaşların devletin mali faaliyetlerini izleyebilmesini, denetleyebilmesini ve gerektiğinde hesap sorabilmesini sağlar (Küçükaycan, 2020: 36). Saydamlığın temel unsurları şunlardır:

a) **Açıklık ve Erişilebilirlik:** Bütçe belgeleri, mali raporlar ve diğer ilgili bilgiler, kamuoyu ile açıkça paylaşılmalıdır. Bu belgeler, vatandaşların kolayca erişebileceği ve anlayabileceği bir formatta sunulmalıdır. Örneğin, Türkiye’de Maliye Bakanlığı, bütçe ve mali kontrol genel tebliğleri ile saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerini vurgulamaktadır.

b) Doğruluk ve Tamlık: Sunulan mali bilgiler doğru, eksiksiz ve güncel olmalıdır. Yanıltıcı veya eksik bilgiler, kamu güvenini zedeler ve mali yönetimin etkinliğini azaltır.

c) Zamanında Sunum: Mali veriler ve raporlar, belirlenen takvimlere uygun olarak zamanında yayımlanmalıdır. Bu, kamuoyunun güncel bilgilere erişimini ve mali süreçlerin izlenmesini kolaylaştırır.

d) Anlaşılabilirlik: Mali bilgiler, teknik jargonlardan arındırılmış ve herkesin anlayabileceği bir dilde sunulmalıdır. Bu, vatandaşların bütçe süreçlerini daha iyi kavramalarını ve katılımlarını artırır.

Saydamlık, kamu idarelerinin mali yönetiminde hesap verebilirliği artırır. Vatandaşlar ve denetim organları, mali kaynakların nasıl kullanıldığını izleyebilir ve gerektiğinde sorumluları hesap sorabilir. Açık ve doğru mali bilgiler, kamu kurumlarına olan güveni artırır. Güvenilir bir mali yönetim, toplumun devlet kurumlarına olan güvenini pekiştirir. Saydamlık, kaynakların etkin ve verimli kullanımını teşvik eder. Açık mali süreçler, israfı ve kötü yönetimi önler. Saydam bütçe uygulamaları, vatandaşların mali süreçlere katılımını ve katkısını artırır. Bu, demokratik yönetimin güçlenmesine katkı sağlar.

3.8.5. İçsel Büyüme

İçsel büyüme, bir ekonominin büyümesinin, dışsal faktörlerden ziyade, ekonominin kendi iç dinamikleri ve politikaları tarafından şekillendiği bir ekonomik büyüme modelidir. Bu model, büyümenin temel kaynaklarının, devlet politikaları, eğitim, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetleri, beşeri sermaye ve teknolojik yenilikler gibi içsel faktörler olduğunu savunur. İçsel büyüme teorisi, ekonomik büyümenin sadece sermaye birikimi ve dışsal faktörlere bağlı olmadığını, aynı zamanda ekonominin kendi iç yapısal özellikleri ve politikaları tarafından belirlendiğini öne sürer (Demir, Üzümcü ve Duran, 2006: 27). Bu tezinin temel bileşenleri şunlardır:

a) Beşeri Sermaye: Eğitim ve beceri gelişimi, iş gücünün verimliliğini artırarak ekonomik büyümeye katkı sağlar. Beşeri sermaye yatırımları, bireylerin bilgi ve yeteneklerini geliştirerek üretkenliği artırır.

b) Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge): Yeni teknolojilerin ve yeniliklerin geliştirilmesi, üretim süreçlerini iyileştirir ve ekonomik büyümeyi destekler. Ar-Ge faaliyetleri, yeni ürünlerin ve hizmetlerin ortaya çıkmasını sağlayarak rekabet avantajı yaratır.

c) Teknolojik İlerleme: Teknolojik gelişmeler, üretim süreçlerini daha verimli hale getirir ve yeni endüstrilerin ortaya çıkmasına olanak tanır.

Teknolojik yenilikler, üretim maliyetlerini düşürerek ekonomik büyümeyi teşvik eder.

d) Ölçek Ekonomileri: Üretim ölçeğinin artmasıyla birim başına maliyetlerin düşmesi, daha büyük üretim kapasitesine sahip firmaların rekabet avantajı elde etmesini sağlar. Büyük ölçekli üretim, kaynakların daha verimli kullanılmasını ve maliyetlerin azaltılmasını mümkün kılar.

İçsel büyüme, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini ve uzun vadeli kalkınmayı sağlayan bir modeldir. Devlet politikaları, eğitim, Ar-Ge ve teknolojik yenilikler gibi içsel faktörlerin güçlendirilmesi, ekonomilerin daha dirençli ve rekabetçi hale gelmesine katkı sağlar. Bu nedenle, içsel büyüme stratejilerinin benimsenmesi, ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır.

3.8.6. Tabandan Tavana Bütçe Uygulaması

“Tabandan tavana bütçe uygulaması”, bütçenin hazırlanmasında, ihtiyaçların ve önceliklerin en alt birimlerden (taban) başlayarak, üst yönetim kademelerine (tavan) doğru bir yaklaşımla oluşturulması anlamına gelir. Bu yöntem, bütçenin her seviyede daha detaylı ve gerçekçi bir şekilde hazırlanmasını sağlar. Tabandan Tavana Bütçeleme'nin Temel Özellikleri şöyle sıralanabilir:

a) Katılımcı Yaklaşım: Bütçenin hazırlanmasında, en alt birimlerden başlayarak, her seviyedeki yöneticilerin ve çalışanların görüş ve ihtiyaçları dikkate alınır. Bu sayede, bütçe daha gerçekçi ve uygulanabilir hale gelir.

b) Detaylı Planlama: Her birim, kendi ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirleyerek bütçeye katkı sağlar. Bu süreç, bütçenin her seviyesinde daha ayrıntılı bir planlama yapılmasını mümkün kılar.

c) Üst Yönetim Onayı: Alt birimlerin hazırladığı bütçe taslakları, üst yönetime sunulur ve onaylanır. Bu süreç, bütçenin genel strateji ve hedeflerle uyumlu olmasını sağlar.

Tabandan tavana bütçe uygulaması, Alt birimlerin ihtiyaçları doğrudan belirlenerek, bütçenin daha gerçekçi ve uygulanabilir olması sağlanır. Çalışanlar ve yöneticiler, bütçenin hazırlanmasında aktif rol alarak, bütçeye olan bağlılıklarını artırır. Her birim, kendi ihtiyaçlarını belirleyerek, kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlar. **Ancak** her seviyede detaylı bir bütçe hazırlığı, zaman ve kaynak açısından daha fazla yatırım gerektirir. Farklı birimlerin bütçe taleplerinin uyumlu hale getirilmesi, koordinasyon zorluklarına neden olabilir. Sonuç olarak, tabandan tavana bütçeleme, katılımcı bir yaklaşım benimseyerek, bütçenin daha gerçekçi

ve ihtiyaçlara uygun olmasını sağlar. Ancak, bu yöntemin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için yeterli zaman, kaynak ve koordinasyon gereklidir.

3.8.7. Orta Vadeli Harcama

Orta vadeli harcama, bir ekonominin veya kamu kurumunun, genellikle üç ila beş yıl arasında belirlediği bir dönemde gerçekleştirmeyi planladığı harcamaları ifade eder. Bu yaklaşım, kısa vadeli (yıllık) bütçeleme ile uzun vadeli (on yıllık ve daha uzun) planlamalar arasında bir köprü işlevi görür. Orta Vadeli Harcama Sistemi (OVHS), kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla, hükümetlerin uyguladığı politikaların temelini oluşturan bir kamu harcama yönetimi yaklaşımıdır. Bu sistem, çok yıllık bütçeleme ve harcama planlaması süreçlerini içerir (Arslan, 2004: 54). Orta Vadeli Harcama Sistemi'nin Temel Bileşenleri şunlardır:

a) **Orta Vadeli Mali Planlama:** Orta vadeli mali planlama, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve makroekonomik hedeflerle uyumlu bir bütçe politikası oluşturmak için yapılan genelde üç yıllık mali planlamadır. Bu planlama, kamu harcamalarının ve gelirlerinin orta vadeli projeksiyonlarını içerir.

b) **Orta Vadeli Program (OVP):** Orta Vadeli Program, ilgili kurumlar tarafından üç yıllık bir perspektifle hazırlanan ve makroekonomik politikaları, hedefleri ve temel ekonomik büyüklükleri içeren bir belgedir. OVP, merkezi yönetim bütçesi hazırlık sürecini başlatan temel politika dokümanıdır.

c) **Orta Vadeli Harcama Çerçevesi:** Orta vadeli harcama çerçevesi, kamu kurumlarının harcama ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirleyerek, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde dağıtılmasını sağlar. Bu çerçeve, bütçe sürecinde yer alan bakanlıkların yapısal olarak ilişkilerinin artırılmasını teşvik eder.

Orta Vadeli Harcama Sistemi'nin Avantajları; Orta vadeli harcama planlaması, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini ve mali disiplinin güçlendirilmesini sağlar. Kamu kurumlarının harcama ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirleyerek, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde dağıtılmasını sağlar. Makroekonomik hedeflerle uyumlu bir bütçe politikası izlenmesini teşvik eder. Orta vadeli harcama, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve mali disiplinin güçlendirilmesi amacıyla, hükümetlerin uyguladığı politikaların temelini oluşturan bir yaklaşımdır. Bu sistem, çok yıllık bütçeleme ve harcama planlaması süreçlerini içerir ve kaynakların etkin ve verimli bir şekilde dağıtılmasını sağlar.

3.8.8. Ekonomik plana dayalı hareket etme (OVP)

Orta Vadeli Program (OVP) ve Ekonomik Plan, bir ülkenin ekonomik hedeflerini, politikalarını ve önceliklerini belirleyen, genellikle üç yıllık bir dönemi kapsayan stratejik belgelerdir. Bu belgeler, kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini sağlamak, ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve makroekonomik istikrarı korumak amacıyla hazırlanır.

OVP, ilgili kurumlar tarafından hazırlanan ve makroekonomik politikaları, hedefleri ve temel ekonomik büyüklükleri içeren bir belgedir. Bu program, merkezi yönetim bütçesi hazırlama sürecini başlatan temel politika dokümanıdır. OVP, kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği artıran bir yol haritası niteliği taşır. Ekonomik Plan, bir ülkenin ekonomik kalkınma hedeflerini, stratejilerini ve önceliklerini belirleyen, genellikle uzun vadeli bir perspektife sahip olan bir belgedir. Bu plan, ekonomik büyüme, istihdam, enflasyon ve diğer makroekonomik göstergelerle ilgili hedefler belirler ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli politikaları ve önlemleri içerir. Orta Vadeli Program ve Ekonomik Plan'a göre hareket etme, kamu kurumlarının ve özel sektörün, bu belgelerde belirlenen hedefler ve politikalar doğrultusunda faaliyetlerini planlaması ve yürütmesidir. Bu yaklaşım, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını, ekonomik hedeflere ulaşılmasını ve makroekonomik istikrarın korunmasını sağlar.

3.9. Bütçe Yönetimi ve Sürdürülebilir Kalkınma

Kanaatkâr ekonomi, sürdürülebilir kalkınma ve doğal kaynakların verimli kullanımı gibi unsurlara büyük önem verir. Bu unsurlar, devletin bütçe yönetimi ve maliye politikaları açısından önemli bir rol oynar. Maliye bilimi, bütçe yönetimi süreçlerinde kaynakların etkin ve verimli kullanımını ve tasarrufu sağlamayı hedefler.

Devletin bütçesi, kanaatkâr ekonomi anlayışına uygun bir şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu, sadece kısa vadeli hedefleri değil, uzun vadeli çevresel ve toplumsal hedefleri de içermelidir. Bütçe, sadece ekonomik büyümeyi desteklemek için değil, aynı zamanda doğal kaynakların korunması ve çevresel sürdürülebilirlik için de düzenlenmelidir.

Kanaatkâr ekonomi, uzun vadeli sürdürülebilir kalkınmayı savunur. Bu perspektif, bütçe yönetimi stratejilerini etkiler ve doğal kaynakların korunmasına yönelik harcamaların artmasını teşvik eder.

3.10. Sosyal Refah Uygulamaları

Her bireyin ekonomik çıkarlarını gözetmek ve eşitlikçi bir şekilde kaynakları dağıtmak amaçlanır. Kanaatkâr ekonomi yaklaşımında, devletin sosyal harcamaları ve refah politikalarının verimli kullanılması da önemlidir. Özellikle sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim gibi harcamalar, bireylerin yaşam standartlarını yükseltebilir ve toplumda daha fazla ekonomik güven sağlayabilir. Bu da, bireylerin tasarruf eğilimlerini doğrudan etkileyebilir. Eğer insanlar devletin sunduğu hizmetlerden tatmin oluyorsa ve kendi yaşamlarını iyileştirebiliyorlarsa, tasarruf yapma olasılıkları artar.

3.11. Kamu Hizmetlerinin Kalitesinin Arttırılması

Kanaatkârlık, devletin harcama önceliklerini doğru belirlemesine ve kamu hizmetlerinin kalitesini arttırmasına yardımcı olabilir. Eğer devletin harcamaları kanaatkâr bir şekilde yapılırsa, kaynaklar daha verimli bir şekilde tahsis edilebilir. Bu da eğitim, sağlık, altyapı gibi kamu hizmetlerinde daha kaliteli sonuçlar doğurabilir. Yani, kaynaklar daha etkili kullanıldıkça, toplumun genel refahı ve yaşam kalitesi artar. Her ne kadar kanaatkârlık, Kamu Maliyesi'nde etkinliği teşvik etse de, bazı durumlarda aşırı kanaatkâr bir yaklaşım, bazı sosyal hizmetlerin ya da altyapı projelerinin ihmal edilmesine yol açabilir. Yetersiz yatırım ve kaynak tahsisi, uzun vadede verimliliği düşürebilir ve kamu hizmetlerinin kalitesini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, kanaatkârlık ve etkinlik arasında bir denge kurmak önemlidir.

3.12. Kanaatkâr Ekonomi ve Yerelleşme

Kanaatkâr ekonomi ve yerelleşme arasındaki ilişki, birçok ortak noktaya dayanır. Her iki kavram da sürdürülebilir bir yaşam tarzını teşvik eder, ancak farklı düzeylerde ve farklı açılardan bu hedeflere ulaşmayı amaçlar. Kanaatkâr ekonomi daha çok bireysel sorumluluğa, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına ve aşırı tüketime karşı bir duruş sergilenmesine odaklanırken, yerelleşme, bu hedeflere yerel düzeyde, toplumsal ve ekonomik bağlamda ulaşmayı amaçlar. Mali yerelleşme, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını beraberinde getirir (Karagöz, 2015: 140). Bu iki kavramın ilişkisinin bazı önemli yönleri şunlardır:

a) Kaynakların Etkin ve Verimli Kullanımı: Kanaatkâr ekonomi, kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını savunur. Yerelleşme, yerel kaynakların etkin kullanımını teşvik eder. Her iki yaklaşım da doğal kaynakların korunmasına ve aşırı tüketimden kaçınılmasına dayanır.

b) Sürdürülebilir Kalkınma: Kanaatkâr ekonomi, sürdürülebilirliği ön planda tutarken, yerelleşme de çevre dostu, uzun vadeli ekonomik

modellerin benimsenmesini savunur. Yerel üretim ve tüketim, çevresel etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir.

c) Toplumsal Dayanışma: Kanaatkâr ekonomi, toplumsal dayanışmayı ve çeşitliği savunur. Yerelleşme de yerel toplulukların birbirine destek olmasını ve yerel ekonomik faaliyetlerin yerel halkın faydasına olmasını amaçlar. Bu, ekonomik eşitsizliklerin azalmasına ve toplumda dayanışmanın güçlenmesine katkı sağlar.

d) Alternatif Ekonomik Modeller: Her iki yaklaşım da büyük küresel ekonomilerin hâkimiyetine karşı alternatif modeller sunar. Kanaatkâr ekonomi, aşırı tüketim ve israfı önlerken, yerelleşme de ekonomik faaliyetlerin daha yerel, daha küçük ölçekli yapılmasına olanak tanır.

Kanaatkâr ekonomi ve yerelleşme anlayışlarının pratiğe dökülmesi, çeşitli projeler ve uygulamalarla mümkün hale gelmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde bu anlayışların örnekleri görülmektedir:

a) Yerel Tüketim Hareketleri: “Yerel Tüketim Hareketi” gibi girişimler, bireyleri yerel üreticilerden ürün almaya teşvik eder. Bu tür hareketler, yerel ekonomileri canlandırırken, çevreye olan etkileri de azaltır.

b) Sürdürülebilir Tarım ve Gıda Sistemleri: Yerel çiftçilerin ve gıda üreticilerinin desteklendiği yerel gıda sistemleri, çevresel sürdürülebilirliği artırır. Organik tarım ve çevre dostu üretim yöntemleri de kanaatkâr ekonomi anlayışıyla uyumlu bir şekilde çalışır.

c) Topluluk Destekli Tarım: Bu model, yerel çiftçilerin doğrudan tüketicilerle bağ kurarak ürünlerini sattığı bir sistemdir. Hem ekonomik hem de çevresel açıdan daha verimli bir model sunar.

Kanaatkâr ekonomi ve yerelleşme, sürdürülebilir kalkınma, çevre dostu üretim ve tüketime dayalı, yerel düzeyde şekillenen ekonomik modellerin gelişmesini teşvik eder. Bu iki kavramın birbirini tamamlayan yönleri, bireylerin ve toplulukların daha bilinçli tüketim alışkanlıkları edinmesini ve yerel ekonomik kalkınmanın sağlanmasını mümkün kılar. Küreselleşme ve aşırı tüketime dayalı modern ekonomik sistemler karşısında, kanaatkâr ekonomi ve yerelleşme, daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir geleceğin inşası için önemli bir rol oynamaktadır. Bu ilişkilerin geliştirilmesi, hem çevresel hem de toplumsal fayda sağlayan ekonomik sistemlerin oluşturulmasına katkı sunacaktır.

4. Sonuç

Kanaatkârlık, bireylerin ve toplumların kaynaklarını daha dikkatli ve bilinçli kullanmalarına yol açar. Kanaatkâr bir yaklaşım, aşırı tüketimden kaçınılmasını teşvik eder, bu da kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına olanak tanır. Böylece, tasarruf edilen kaynaklar, daha verimli alanlarda kullanılabilir, bu da genel ekonomik etkinliği artırır. Örneğin, bir birey veya hanehalkı daha az tüketerek tasarruf yaparsa, bu tasarruflar bankalara veya finansal piyasalara aktarılabilir ve bu da yatırımların artmasını sağlar. Bu durum, ekonominin genel verimliliğini ve etkinliğini artırabilir.

Kanaatkârlık, aynı zamanda toplam talebin azalmasına yol açabilir. Az harcama, özellikle tüketici harcamaları ekonominin büyük bir kısmını oluşturuyorsa, kısa vadede ekonomik büyümeyi yavaşlatabilir. Ancak uzun vadede, fazla harcama yerine tasarrufların daha verimli bir şekilde yönlendirilmesi, yatırım ve üretkenlik artışı sağlayabilir. Bu, iktisadi etkinliği dolaylı olarak artırır.

Kanaatkâr bir toplumda tasarruf oranları genellikle yüksek olur. Yüksek tasarruf oranları, sermaye birikimine yol açar ve bu birikim, yatırım yapılabilmesi için kullanılır. Yatırımlar arttıkça, üretkenlik artar, daha verimli teknolojiler devreye girer ve dolayısıyla iktisadi etkinlik de yükselir. Bununla birlikte, eğer tüm bireyler veya toplumlar sadece tasarruf yapmaya odaklanır ve harcama yapmazlarsa, bu da talep eksikliği yaratabilir ve ekonomik durgunluğa yol açabilir. Bu durumda, kanaatkârlık ile iktisadi etkinlik arasındaki dengeyi bulmak önemlidir.

Kanaatkârlık, bireylerin aşırı tüketim alışkanlıklarını sınırlarken, genellikle çevre dostu ve sürdürülebilir bir yaşam biçimini de teşvik eder. Bu yaklaşım, doğal kaynakların korunmasına ve çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlar. Bu tür sürdürülebilirlik politikaları, uzun vadede ekonominin verimliliğini artırarak daha dengeli bir büyüme sağlar.

Kanaatkârlık, aşırı borçlanma ve tüketime dayalı ekonomik büyümeyi sınırlayabilir. Özellikle kriz dönemlerinde, kanaatkâr bir tutum benimsemek, ekonomik istikrarı sağlayabilir. İnsanlar aşırı borçlanmak yerine daha temkinli davranarak, ekonomik dalgalanmalara karşı daha dayanıklı hale gelirler.

Kanaatkârlık, Maliye biliminin temel ilkelerinden biri olan kaynakların etkin kullanımıyla doğrudan ilişkilidir. Kamu sektöründe kanaatkârlık, devletin kaynaklarını daha dikkatli ve verimli kullanmasını teşvik eder. Bu, sadece bireylerin veya şirketlerin değil, aynı zamanda devletin de harcama alışkanlıklarını etkileyecek bir davranış biçimidir.

Kanaatkâr ekonomi ve kamu harcamaları arasındaki ilişki, ekonominin verimli bir şekilde yönetilmesi ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Kamu harcamaları, doğru alanlara yönlendirildiğinde, bireylerin tasarruf yapma motivasyonlarını artırabilir ve genel ekonomik verimliliği sağlayabilir. Kanaatkâr ekonomi anlayışına sahip bireyler, devletin kaynaklarını verimli kullanmasını bekler ve devletin harcama politikalarının da bu verimlilik üzerine şekillenmesi gerektiğini savunurlar.

Kanaatkârlık, Maliye bilimi çerçevesinde, devletin bütçesinin verimli ve dikkatli bir şekilde yönetilmesini sağlayan önemli bir ilkedir. Kamu kaynaklarının etkin kullanımı, yalnızca harcamaların minimize edilmesi değil, aynı zamanda bu kaynakların en etkin şekilde tahsis edilmesini de içerir. Kanaatkâr bir yaklaşım, devletin tasarruf yaparak gelecekteki mali zorluklarla başa çıkmasını, borçlanmasını ve sürdürülebilir ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırabilir. Ancak aşırı kanaatkâr bir tutum, kamu hizmetlerinin kalitesini olumsuz etkileyebileceğinden, bu iki kavram arasında sağlıklı bir denge kurmak gereklidir. Günümüzde Türkler kamu maliyesi ve yönetiminde kanaatkâr ekonomiye kolaylıkla adapte olabilirler çünkü tarihi genlerinde kanaatkâr ekonomik düzen vardır. Ayrıca bütçe kurumlarının çoğu kanaatkâr ekonomik düzen kurmaya elverişlidir.

Kaynakça

- Arslan, M. (2004). Orta Vadeli Harcama Sistemi (Çok Yıllı Bütçeleme) ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 54, 3-36.
- Bal, T. (2016). Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi (PEBS) ve Sistemin Uygulanabilirliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 101, 1-29.
- Bülbül D., Ejder H. ve Şahan Ö. (2005). Devlet Bütçesi, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demir, O., Üzümcü A. ve Duran S. (2006). İçsel Büyümede İçselleşme Süreçleri: Türkiye Örneği, *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1, 27-46.
- Günay, U. T. (2002). Türk Kültürünün Değerlendirilmesi İle İlgili Bir Öneri ve Kültür Değiştirme Alanında Önemli Bir Kaynak: Kutadgu Bilig, *Türkler Ansiklopedisi*, 3. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları.
- Feldstein, M. (1974). Social Security, Induced Retirement, and Aggregate Capital Accumulation. *Journal of Political Economy*, 82(5), 905-926.
- Friedman, M. (1957). A Theory of the Consumption Function. Princeton: Princeton University Press.
- Hall, R. E. (1978). Stochastic Implications of the Life Cycle-Permanent Income Hypothesis: Theory and Evidence. *Journal of Political Economy*, 86(6), 971-986.
- İlgen, A. (2005). Bozkır Göçebelerinde Sosyo-Ekonomik Yapı, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 49, 817-840.
- Karagöz, B. (2023). Kamu Ekonomisine Giriş, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Karagöz, B. (2015). Türkiye’de Mali Yerelleşme Emareleri ve Yatay Eşitsizlik Sorunu, *Sosyoekonomi*, 23(26), 139-163.
- Kirmanoglu, H. (2007). Kamu Ekonomisi Analizi. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Koca, S. (2002). Eski Türklerde Sosyal ve Ekonomik Hayat, *Türkler Ansiklopedisi*, 3. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları.
- Kotlikoff, L. J., ve Summers, L. H. (1981). The Role of Intergenerational Transfers in Aggregate Capital Accumulation. *Journal of Political Economy*, 89(4), 706-732.
- Küçükaycan, D. (2020). Mali Saydamlık ve Hesap Verebilirlik Aracı Olarak: Türk Sayıştay’ının Performans Denetimi, *Denetişim Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 20, 35-54.
- Kükrer, M. (2021). Minimalizm Anamlı Bir Yaşam Mı?: Dünyada ve Türkiye’de Minimalist Pratikler, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 32, 321-340.
- Laibson, D. (1997). Golden Eggs and Hyperbolic Discounting. *Quarterly Journal of Economics*, 112(2), 443-478.

- Leland, H. E. (1968). Saving and Uncertainty: The Precautionary Demand for Saving. *Quarterly Journal of Economics*, 82(3), 465-473.
- Modigliani, F., ve Richard H. B. (1954). Utility Analysis and The Consumption Function: An Interpretation of Cross-Section Data. içinde K. K. Kurihara (editör), *The Collected Papers of Franco Modigliani*, MIT Press, 6, 3-45.
- Susam, N. ve Bakkal, U. (2008). Kriz Süreci Makro Değişkenleri ve 2009 Bütçe Büyüklüklerini Nasıl Etkileyecek?, *Maliye Dergisi*, 155, 72-88.
- UTESAV (2024). MÜSİAD Tüketim Ekonomisinden Kanaat Ekonomisine, Mavi Ofset.
- Wan, J. (2011). Bubbly Saving. Fukuoka University, Japan, Center for Advanced Economic Study (CAES) Working Paper Series, 2011-010.
- <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.04.2025).
- <https://www.sosyalbilimlervakfi.org.tr/sozluk/tahsis-etkinligi/> (Erişim Tarihi: 20.04.2025).

